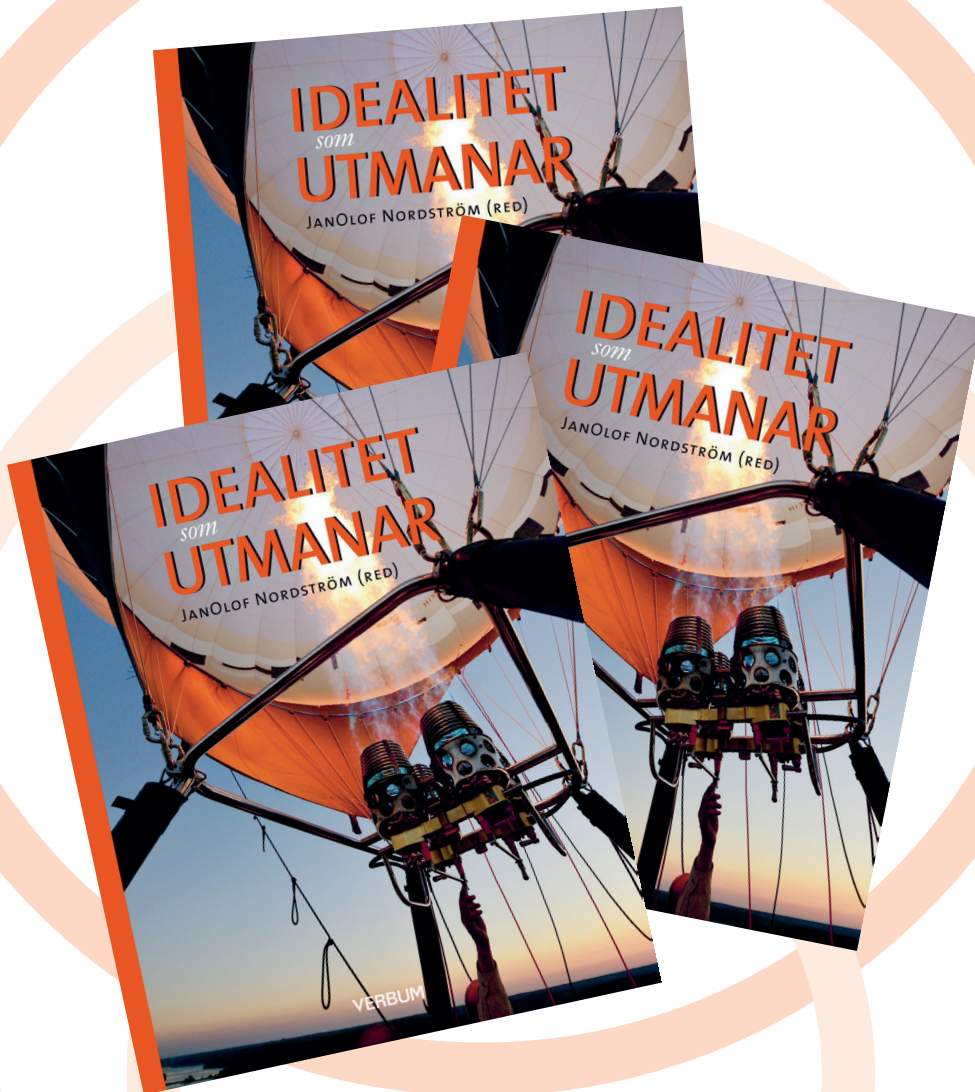

Samtalsguide

ULRIKA JONSSON, SENSUS STUDIEFÖRBUND
GUNILLA NORDIN, SKARA STIFT
HELENA ÅHLIN, STRÄNGNÄS STIFT

FÖRORD

***Samtalsguide
- en introduktion***

Att samtala med varandra ger nya perspektiv. I Sensus säger vi att
"Möten förändrar människor, människor förändrar världen".

Det kan låta stort och det är det! Möten mellan människor ger möjlighet att ta del av hur andra tänker och resonerar. I mötet och samtalet behöver du inte vara tvärsäker på vad du tycker kanske är det t o m en tillgång att få fundera högt och provtänka.

METODTIPS

Läs gärna med pennan i hand. Att i marginalen sätta utropstecken (!) för det som blir en aha-upplevelse och ett frågetecken (?) för det som blir oklart underlättar när det är dags att i gruppen samtala om det aktuella avsnittet.

MODELL FÖR SAMTALET

En träff kan vara 2 x 45 minuter (exklusive paus) och ha följande upplägg:

Runda

Börja varje träff med en runda där var och en får möjlighet att berätta för de övriga i gruppen om sitt **helikopterperspektiv**. Låt var och en tala utan att kommentera det som sägs. Det är bra att inte värdera det andra säger, utan istället lyssna och ta in.

Samtal

Gruppen samtalar utifrån de frågor som samtalsmaterialet ger förslag på eller lyfter de tankar som finns i gruppen.

Avslutning

Avrunda med att var och en får säga ett par ord kring reflektioner utifrån **backspegeln**.

Hur många gånger ni träffas bestämmer ni själva men runt fem träffar kan vara en utgångspunkt. Låt sammanhanget, tiden, deltagarnas intresse och förutsättningar, avgöra hur genomgången av boken ska läggas upp och anpassa antalet samlingar och gruppens samtal utifrån de specifika förutsättningarna.

ATT TÄNKA PÅ INNAN START

Kom överens om vilka samtalsregler som ska gälla för det goda samtalet. Utse en samtalsledare som värnar om att alla kommer till tals, att gruppen håller sig till ämnet, att tiden fördelas rättvist och att ni möter varandra i respekt.

Vi samtalar inte för att "vinna" utan för att få nya perspektiv och berika varandra. Tillåt dig och andra att testa tankar även om de inte är färdiga.

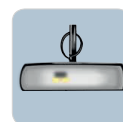
Ta en kontakt med ditt närmaste Sensuskontor så får du hjälp med att komma igång. Du kan få fler tips och idéer på pedagogiska metoder som underlättar samtalet i gruppen.

Det är enkelt att registrera din cirkel hos Sensus: sensus.se/startacirkel

Du kan välja på att använda en papperslista för att fylla i träffarna eller så väljer du e-listan.

PLATS FÖR EGNA
ANTECKNINGAR

(!)
(?)

KAPITEL 1

*Kyrkan som
ideell arena*

Jonas Bromander

Helikopterperspektiv

PLATS FÖR EGNA
ANTECKNINGAR

Det här avsnittet
handlar, som jag ser det,
i huvudsak om:

Under den här träffen
vill jag gärna prata om:

Samtala om...

SYNONYMER

Att vara delaktig – synonymer till ordet är: *som har del i; inblandad, medansvarig*

- Samtala kring dessa ord. Säger det något om hur det är att vara ideell hos er?
- Skulle ni vilja använda andra ord som synonymer till delaktig?

STRUKTURER SOM FINNS

Vi kan lära oss något av de strukturer som redan finns i församlingen

- Definiera var det finns många ideella i er församling.
- Vad finns det för strukturer i dessa verksamheter?

Exempel

- * Hur går rekryteringen till?
- * Vem är kontaktperson för de ideella?
- * Vem har ansvar?
- * Hur vet man sin uppgift?

- Kan ni dra några lärdomar/slutsatser av detta till andra områden i församlingen?

ENGAGEMANGSKULTUR

- Hur kan Svenska kyrkan utveckla sin engagemangskultur?
- Vågar vi börja fråga?
- Vad vill du bidra med i din kyrka?

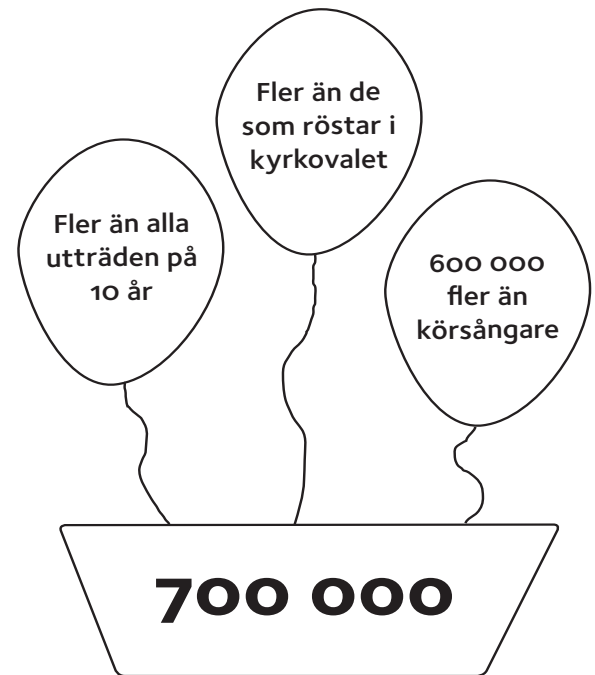
10% = 700 000 PERSONER

Enligt kyrkbussen 2013, 2014 är det 10 % av svenska folket som vill göra en ideell insats i Svenska kyrkan. Det är totalt 700 000 personer. Det vanliga är att man ber människor koka kaffe, sjunga i kör, hjälpa till med hembesök....

Men annat då?

Några som skriver vackert, kan kalligrafi kan skriva vackra dop- eller vigselbevis, göra/hålla ordning på utskick om dop, dopdagar. Jurister till rådgivning, ekonomer, psykologer, ledarkompetens till kyrkoherde/församlingsherde eller samordnare, unga som vill utveckla en verksamhet. Listan kan göras lång... Hur många ideella skulle det inte kunna bli om man på allvar skapade goda förutsättningar för idealitet?

- Hur många är 10 % i din församling?
- Vad skulle de kunna göra?
  - Vad tänker du om siffrorna i bilden?
  - Vad är utmaningen i din församling?

MÖTA MÄNNISKORS VILJA

Enligt en undersökning vill människor:

- * Själv avgöra hur mycket tid engagemanget ska ta
- * Att det är inom ett område man upplever som angeläget
- * Vill bli tillfrågade
- * Att uppgiften ska vara väldefinierad

- Hur blir man ideell i din församling?
- Hur vet jag min uppgift?

FYRA VÄGAR FRAMÅT

På sid 39 skriver Jonas Bromander om vägvalet *"det kommer inte att realiseras utan friktion och utmaningar"*

- * Att skifta fokus från anställda till ideella
- * Att gå från självstyre till samverkan
- * Att gå från expansion till koncentration
- * Att gå från stagnation till innovation

- Vilka är friktionerna och utmaningarna när det gäller dessa fyra punkter i ditt sammanhang?

VIKTIGA DELAR I IDEELLT ARBETE

Vilka är de viktigaste delarna i ett ideellt engagemang?

Kryssa enskilt, lägg till fler delar om du vill. Samtala om era olika kryss.

- Tid
- Tydliga uppgifter
- Färdigt uppdrag att gå in i
- Ett tema som engagerar mig
- En rolig/spännande person att samarbeta med
- Få komma med egna initiativ
- Ett bra kyrkligt sammanhang
- Där jag får växa som människa
- Där jag får utveckla min kristna tro
- Bidra med min kunskap
- Korta uppdrag
- Ställa upp vid behov
- Långa uppdrag
- Tydligt ansvar
- Kunna utföra uppgiften när jag vill
- Ett uppdrag som är rätt i tiden
- Ett uppdrag som utmanar
- Att känna gemenskap
- _____
- _____
- _____

Samtala:

- Vad betyder kryssen för dig?
- Hur kommer de till uttryck i er församling?

Backspegel

Har vi berört
det vi önskat i
helikopterperspektivet
i början av samlingen?

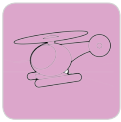
En ny tanke jag fått

KAPITEL 2

***Konsten att
ta emot***

Kerstin Wimmer

Helikopterperspektiv

PLATS FÖR EGNA
ANTECKNINGAR

Det här avsnittet
handlar, som jag ser det,
i huvudsak om:

Under den här träffen
vill jag gärna prata om:

Samtala om...

DELAKTIGHET

Till vårt reformatoriska arv, i en evangelisk-luthersk kyrka, är grunden delaktighet, allas medverkan och ansvar

- Vad betyder det i ert sammanhang?

ALLAS TOLKNING

Teologin är hela församlingens uppdrag, enligt Luther. Varje människa i församlingsgemenskapen är myndig i sin tolkning. Varje döpt människa är teolog säger Kerstin Wimmer.

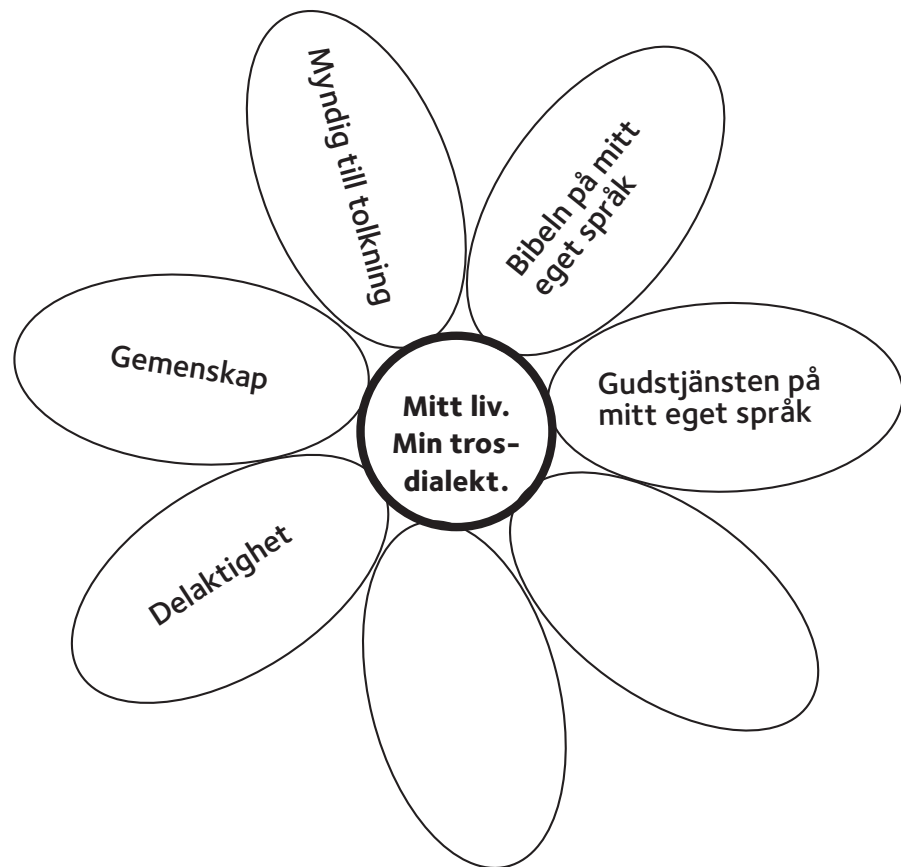
- Hur kan detta uppmuntras i ert sammanhang?

DET ALLMÄNNA PRÄSTADÖMET

I texten står det att det allmänna prästadömet grund är:

- * Delaktighet
- * Communio – gemenskap
- * Myndig till tolkning
- * Bibeln på eget språk
- * Gudstjänstens språk, folkets språk

Vi skulle kunna måla bilden av en blomma med dessa som delar som kronblad.

- Hur förhåller ni er i er församling kring alla blommans kronblad?
- Det finns två tomma kronblad.
  - * Uppfattar ni annat i Kerstin Wimmers text som ni tycker ska dit?
  - * Har ni annat i er församling som ni tänker ska finnas med?

I mitten står det Mitt liv, Min trosdialekt. Kerstin Wimmer skriver om att alla människor har en egen "trosdialekt". I mötet med en bibeltext står vi alltid inför Gud, inför mig själv, inför medmänniskan, inför världen. Det förhållandet ser olika ut för alla människor därför blir våra "trosdialekter" olika. För att få ett så rikt liv som möjligt i församlingen är vi beroende av så många dialekter som möjligt. Det ger vitalitet och liv i församlingen.

- Hur tar ni tillvara på så många dialekter som möjligt i ert sammanhang?
- Hur upplever du att din dialekt tas tillvara?
- Kan du sätta ord på din egen dialekt?

GÅVA OCH ANSVAR

Kerstin Wimmer skriver om Gåva och Ansvar.

- Det finns så många olika sorters gåvor. Allt är inte materiellt. Vilka olika sorters gåvor ser ni att människor kan ge församlingen?
- Hur kan vi göra för att vara öppna för att ta emot?
- Vad behöver du för att kunna ta emot?

BARNEN

Kerstin Wimmer skriver om Luthers förhållande till barn.

- Vilka arenor finns där barn kan tolka bibelns texter idag?
- På vilket sätt låter vi barnen tolka själva?
- Vilka andra språk låter vi barn ta del av? Ex konst, musik mm
- Vilket utrymme får barnen i era gudstjänster och andra verksamheter?

SPRÅKET

Kerstin Wimmer säger att det var viktigt för Luther att olika tolkningar av evangeliet får plats. Ordet, men också sång, musik, poesi konst mm men också andra talade/lästa språk i gudstjänsten.

- Hur får detta plats i din församling/pastorat?
- Vad händer om vi öppnar våra gudstjänster för fler språk?
- Vad händer med oss och vår tro?
- Läs text på sid 60 och om Berga församling på sid 53. Vad tänker ni kring detta?
- Kerstin Wimmer skriver om att främlingens språk kommer till oss som en gåva.
  - * Vad tänker du när du hör det?
  - * Hur gestaltas det i din församling?
- Luther rekommenderar fyra språk i varje gudstjänst.
  - * Vilka språk finns i er gudstjänst?
  - * Vilka skulle behöva finnas?
  - * Har ni erfarenhet av fler språk i gudstjänsten? Dela erfarenheter.
  - * Hur kan vi använda musiken som ytterligare ett språk?

Backspegel

Har vi berört
det vi önskat i
helikopterperspektivet
i början av samlingen?

En ny tanke jag fått

KAPITEL 3

*Så är vi, fastän
många, en
enda kropp*

Åsa Nyström

Helikopterperspektiv

PLATS FÖR EGNA
ANTECKNINGAR

Det här avsnittet
handlar, som jag ser det,
i huvudsak om:

Under den här träffen
vill jag gärna prata om:

Samtala om...

OM ATT FÅ ETT UPPDRAG

Läs berättelsen på sid 65-66 om att få ett uppdrag.

- Vilka likheter finns med din egen väg till uppdrag?
- Vilka skillnader finns med din egen väg till uppdrag?
- Vilken känsla får den som får frågan, tror du?
- Fick du själv en fråga? Berätta!

LEDARSKAP

Om du själv är ledare:

- Vad är viktigast för dig som ledare?
- Har du några ledord som är viktiga för dig?

Om du inte är ledare:

- Vad är viktigast hos en ledare, tycker du?

Om du lyssnar på det ni talat om, finns det spår av detta ledarskap i Välsignelsens ord?
Herren välsignar dig och visar dig nåd. Herren vänder sitt ansikte till dig och ger dig sin fred.

KULTUR OCH STRUKTUR

Ge exempel på hur kultur och struktur syns i ditt sammanhang.

- Ge exempel på när det fungerar tillsammans
- Ge exempel på när det skaver.

ORGANISATION

Åsa Nyström skriver att vi behöver en förändring att gå från "Att leda så att andra kan göra" till "Att leda så att andra kan leda så att andra kan leda så att andra kan leda..."

- Vad betyder det?
- För att detta ska bli möjligt, vad krävs då av:
  - * Dig?
  - * De ideella medarbetarna?
  - * De anställda medarbetarna?
  - * Kyrkoherden eller församlingsherden?
  - * Kyrkorådet eller församlingsrådet?
- Är det önskvärt att göra den här förändringen?
  - * Varför?
  - * Varför inte?
- Vad ser du för fördelar och nackdelar med
  - * Ledningsmodellen
  - * Gräsrotsmodellen
- Kanske finns båda modellerna i er församlingen utan att ni har tänkt på det?
  - * Fundera och ge exempel på detta.
  - * Kan ni dra erfarenheter och slutsatser av de olika modellerna i er församling?
  - * Vad kan ni ta vidare och lära er av?
- Åsa Nyström skriver om att anställda måste gå från att vara utförare till att bli samspelare och sedan möjliggörare. Vad innebär det att vara:
  - * Utförare?
  - * Samspelare?
  - * Möjliggörare?

Samtala kring i vilka roller (utförare, samspelare, möjliggörare) du befinner dig just nu. Vad ser du för möjliga steg för dig kring de olika rollerna?

DELA BERÄTTELSE

Berätta om tillfällen när du bidragit till att någon kommit till engagemang genom ditt förhållningssätt.

Berätta om någon gång då du såg någon annan bidra till någons engagemang genom sitt förhållningssätt.

KASAM

Hur arbetar ni med orden Meningsfullhet, Begriplighet, Hanterbarhet?

Om du är ideell:

- Hur ser du att orden återspeglas i ditt uppdrag?
- Vad önskar du mer av?

Om du är anställd:

- Hur ser du orden återspeglas i ditt uppdrag att möjliggöra för ideellt engagemang?
- Hur kan du arbeta med orden i relation till ideella?

TRE INSIKTER

Den ideelles mandat

- Hur ser de ideellas mandat ut i din församling?
- Vilka uppdrag finns nu?
- Vad skulle du vilja utveckla?
- Finns det ideella med eget ansvar idag?

De många skälen

- Skriv ner dina tre viktigaste anledningar till att det ska finnas ideella i din församling. Om ni är många sätt er två och två berätta om era anledningar. Enas om de tre viktigaste anledningarna ni har tillsammans. Berätta för hela gruppen. Kan hela gruppen enas om sina tre viktigaste?

Att fråga

- Berätta hur du själv blev engagerad. Finns det gemensamma drag i era berättelser? Skriv ner dessa eller använd er av krysslistan nedan (kryssa så många ni har hört, fyll i det som saknas). Samtala om era kryss.

- Någon tog mig med
- En äldre släkting tog mig med
- Uppväxt i kyrkan, en självklar del av min barndom
- Såg en annons
- Ett tema församlingen hade fångade mig
- En bekant frågade mig om en insats
- Såg ett uppdrag på Volontärbyrå i Svenska kyrka
- _____
- _____
- _____

Kreativt...

OROSFRÅGOR – FRÅN ORO TILL MÖJLIGHET

1. Samtala, vilka orosfrågor finns i gruppen? Skriv en orosfråga på ena sidan av ett A5 papper. Skriv ner alla orosfrågor på var sitt papper.
2. Läs de orosfrågor Nyström skriver på sid 82. Gäller någon av dessa er? Skriv ner även dessa på var sitt A5 papper.
3. Om ni är många, dela in gruppen i mindre grupper på 2-3 i varje grupp. Ta några oros-lappar var. Samtala om frågan. Hur kan vi svara på denna oro? Eller ge ett bättre scenario? Skriv ner detta på baksidan av respektive lapp.
4. Återsamlas och sätt upp alla lappar med svaren framåt. Samtala
  - * Hur känns det att läsa detta?
  - * Ser vi styrkor i detta?
  - * Vilka möjligheter finns nu?

KÄRNAN – EN MÅLAR ÖVNING

Om du så kortfattat du kan skulle beskriva din tros innersta kärna, hur skulle den beskrivas då? Måla en bild av detta. (Använd gärna tidningspapper eller rivna papper att måla på. Tjocka penslar är också bra. Allt detta tar bort hämningar för som inte gillar att måla.)

SAMTALSBLIDER

Samtala utifrån några samtals bilder ex ordspråk, vykort eller andra bilder

- Berätta om din bästa gudstjänsterfarenhet där du varit delaktig själv som ideell eller sett ideella vara med i gudstjänsten.

Vad kände du?

Vad såg du?

Vad hände?

Vad hörde du?

Vad luktade det?

- Läs Åsa Nyströms berättelse på sid 80-81

Finns det likheter?

VÄRDERINGSÖVNINGAR

4 – hörns övning.

(Om du aldrig lett en 4-hörns övning, gå in på Sensus metodbank och läs hur den går till.)

- Vad är en församling?

* Ett geografiskt område

* En gemenskap av de människor som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta i församlingens område

* Alla delaktiga

* Kyrkorådet

4 – hörns övning.

■ Vem är ansvarig för att föra ut Guds budskap?

- * Alla döpta
- * Hela Guds folk
- * Anställda
- * Förtroendevalda

Stå när det stämmer på dig:

- * Jag är kyrkan
- * Jag är ansvarig för att sprida Guds ord
- * Jag tillhör församlingen
- * Jag är medarbetare
- * Jag har ett uppdrag
- * Som döpt har jag en tjänst

PLATS FÖR EGNA
ANTECKNINGAR

Backspegel

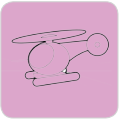
Har vi berört
det vi önskat i
helikopterperspektivet
i början av samlingen?

En ny tanke jag fått

KAPITEL 4

*Guds
pedagogik*

Jonas Ideström

Helikopterperspektiv

PLATS FÖR EGNA
ANTECKNINGAR

Det här avsnittet
handlar, som jag ser det,
i huvudsak om:

Under den här träffen
vill jag gärna prata om:

Samtala om...

GUDS PEDAGOGIK

Jonas Idestrom tar hjälp av den tyske teologen Gerhard Lohfink då han talar om "Guds pedagogik"

- Formulera för dig själv vad Guds pedagogik innebär.
- Dela med er i gruppen vad ni tänker om Guds pedagogik – ni får ett större begrepp tillsammans.
- Hur uppfattar ni att Guds pedagogik står i förhållande till ideellt engagemang?

VI OCH DEM

Jonas Idestrom skriver om att professionaliseringens former och effekter inte är teologiskt oskyldiga. Det ligger nära till hands att kyrkans budskap behandlas som en produkt som ska paketeras, marknadsföras och säljas eller distribueras. I detta finns det ett vi och ett dem.

- Vilka är vi, vilka är de?
- Är vi en homogen grupp?
- Är de en homogengrupp?
- Tycker och tänker vi/de på samma sätt?
- Hur gör vi i församlingen för att vi:et ska bli större?

TRONS SPRÅK

Jonas Ideström säger att teologin och trons språk är *"ett deltagande och relationellt språk som drar oss in i Gud själv."*

- Var finns det möjligheter för mig att tala och utveckla trons språk ?
- Vad erbjuder församlingen för möjlighet tala och utveckla trons språk?

MÖJLIGHETSROM

Jonas Ideström skriver om rum som gör det möjligt för enskilda att "fördjupa och förändra sin Gudsrelation och livssituation" = möjlighetsrum.

- Finns det möjlighetsrum i din församling?
- Finns möjlighetsrummen någon annanstans?

Ideellt engagemang kan bidra till att det finns möjlighetsrum i församlingen.

- Hur gör vi för att det ska bli ett möjlighetsrum?
- Hur behåller vi känslan av möjlighetsrum?

CENTRUM – UTKANT

Gud börjar i det lilla. Tar in det som finns i utkanten till centrum. Låter det få ta plats.

- Fundera tillsammans: Vad är centrum och vad är utkanten i er församling?
- Hur arbetar vi i vår församling för att låta utkanten få ta plats i centrum?
- Kommer utkanten in till centrum eller blir det stoppat på vägen? Av vad?

DIALOG – RELATION – DELTAGANDE

"Gud har, enligt Bibelns vittnesbörd, valt att frälsa genom dialog, relation och deltagande."

Om vi tror att det är så, vad innebär det och vad får det för konsekvenser:

- * i församlingen
- * för ideella
- * för anställda

Hur förstår du orden

- * Dialog
- * Relation
- * Deltagande

Kan du hitta synonymmer till orden? Kan du hitta motsatsord?

Kreativt...

PLATS FÖR EGNA
ANTECKNINGAR

GUD FINNS I VARDAGEN

Lägg ut knappar av olika storlek, färg, form på bordet. Låt alla välja en knapp för att berätta något om följande:

- * Om mitt ideella arbete i församlingen
- * Om hur anställda tror att ideella har det i vår församling
- * När jag märker att Gud finns i mitt liv
- * Församlingen

BIBELNS BERÄTTELSE

Jonas Idestrom skriver om hur Gud tar in utkanten till centrum. Och om hur människor får vara delaktiga. Vi ser prov på det i att Gud väljer Abraham, en man från utkanten som får komma med sitt vardagliga liv, Jesus som föddes i utkanten av den då kända världen. Jesus fortsätter att ta in människor från utkanten in i mitten av "sin" berättelse.

Välj någon av följande berättelser att läsa och samtala kring:

- * En lam man i Kafarnaum botas (Luk 5:17-26)
- * Jesus och den samariska kvinnan (Joh 4:4-42)
- * Tullindrivaren Levi kallas (Luk 5:27-32)
- * Tullindrivaren Sackaios (Luk 19:1-10)

Fundera på följande frågor när du hör texten läsas högt:

- * Var i berättelsen är du?
- * Vem är du? (du kan också vara någon som inte nämns i texten, men som du tänker är där)
- * Vad ser du?
- * Vad gör du?
- * Hur luktar det?
- * Vad händer när Jesus gått därifrån?

Samtala om dessa frågor i gruppen.

Avsluta samtalet med följande frågeställningar:

- * När vi har samtalat om detta, vad gör det med oss?
- * Behöver vi agera annorlunda i våra liv?
- * Fick vi någon ögonöppnare/aha-upplevelse?

Fundera på följande:

Om berättelsen skulle skrivas/berättas idag, vilka är dessa personer då?

Ser vi, i berättelsen:

- * De ideella?
- * Diakonen?
- * Prästen?
- * Ungdomarna?
- * Kören?
- * Förtroendevalda?
- * Församlingen?
- * Fler?

DEN HELIGA TREENIGHETEN

Samtal utifrån ikonen Den heliga treenigheten.

Ikonen berättar om relation. Gud är relation. Fader, Son och Ande. Men vid bordet finns det en öppning. En plats verkar finnas kvar. Tänk dig att du slår dig ner vid bordet.

- * Vad vill du prata om när du tar plats vid bordet?
- * Vad vill de som redan sitter vid bordet säga till dig?
- * Vilka andra relationer finns i ditt liv där du kan växa?

Backspegel

Har vi berört
det vi önskat i
helikopterperspektivet
i början av samlingen?

En ny tanke jag fått

PLATS FÖR EGNA
ANTECKNINGAR

Ideellt forum vill lyfta fram idealitetens betydelse i församlinglivet. Målsättningen är att synliggöra församlingens medlemmar som bärare av kyrkans uppdrag.

Ideellt forum vill vara en mötesplats där vi byter erfarenheter och inspirerar varandra kring hur man kan underlätta och ge plats för personligt engagemang i det lokala församlingsarbetet.

Läs mer på ideelltforum.se